

Anna Matilda Valli

ALBUMI

Lahden Ammattikorkeakoulu

Muotoiluinstituutti

Valokuvauksen pääaine

Anna Matilda Valli

Opinnäytetyö

Kevät 2017

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni perustuu isovanhempieni tavaroihin ja isoisäni keräämiin kansioihin ja albumiin sekä niistä löytyneisiin teksteihin. Kuvallinen osuuteni on kirja. Rakennan albumin uudelleen omista lähtökohdistani. Kirjallisessa osuudessa pohdin esineiden ja kuvien merkitystä identiteetin rakentumisessa. Mitä vanhat kuvat ja esineet voivat kertoa niiden omistajista uudelleen tulkinnan kautta?

Avainsanat: albumikuva, esine, identiteetti

Abstract

My thesis is based on my grandfathers old photo album and the texts found within it. Some of my grandparents belongings also take part. My visual part is a book. I recreate the photo album from scratch in my own point of view. In the written part I ponder how photos and items shape ones identity. What do old photos and items tell of their owners thru fresh interpretation?

Key words: album photo, object, identity

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	8
2.	Yksityiset kuvat	
2.1	Yksityiset kuvat	10
2.2	Perhekuvat	11
3.	Esineet	
3.1	Esineet koodeina	15
3.2	Esineet valokuvassa ja installaatiossa	17
4.	Prosessi	19
	Lähteet	25

1. Johdanto

”Tässä tyyssä erämaassa äkkiä jokin tietty valokuva tavoittaa minut; se herättää minut eloon, minä herätän sen eloon. Ja näin minun tuleekin siis kutsua sen synnyttämää kiinnostusta: eloon herättämiseksi, animaatioksi.”¹

En tiedä paljoakaan äitini suvusta. Yksittäisiä nimiä, jotkut hautajaiset lapsena, jolloin huomio kiinnittyi enemmän naulakossa litan leikkimiseen kuin tuntemattomiin kasvoihin ympärillä. Yksi valokuva-albumi, jonka löysin vanhempieni takkahuoneesta olevasta ammuslaatikosta. Sen olen nyt selannut läpi yhä uudelleen ja uudelleen.

Isoäitini Maire oli kotoisin Viipurista ja myöhemmin hän ryhtyi yrittäjäksi Tampereella. Isoisäni Reino harrasti ampumahiihtoa ja oli poliisi Sorilla. He asuivat kai joskus Sorsapuiston vieressä.

Ammuslaatikosta löytyi myös isoäidin serviettikokoelma ja kaksi albumia lisää. Toiseen niistä oli liimattu siististi sähkeet ja kutsut tapahtumiin, toiseen joululahjojen nimilaput ja onnittelukortteja.

Tavaroiden ja kuvien pohjalta aloin rakentaa heille tarinaa. Uutta albumia, jonka joku voisi löytää laatikosta.

¹ Barthes 1985, 26.

Alkuperäisiä sivuja isosisän valokuva-albumista

2.1 Yksityiset kuvat

”Omistamamme kuvat muodostavat eräänlaisen perhe- tai henkilöhistoriamme kuva-arkiston. Ne ovat visuaalista elämäkertaamme.”²

Vuoden alusta, eli noin kolmessa kuukaudessa, olen kuvannut 6294 kuvaa. Vain muutaman niistä olen nähnyt uudelleen asiakkaalle lähettämisen tai instagramiin lataamisen jälkeen. Facebook ja snapchat täyttyvät kuvista, jotka häviävät muiden kuvien alle tai katoavat muutamassa sekunnissa. Vaikka kuvien määrä on lisääntynyt, niiden käyttöikä on lyhentynyt.

Kiinnostuin laatikon pohjalta löytyneestä vanhasta valokuva-albumista enemmän kuin niistä sadoista valokuvista, joita näen päivittäin, sillä koin albumin osaksi identiteettiäni. Vaikka en tunnistanut yhtäkään kuvissa olevista ihmisistä, se veti minua puoleensa. Albumi ei ehkä ole myöskään kaikkein tyypillisin yksilö, johon olen törmännyt. Perinteisten valkolakkikuvien lomassa on suuria yhteiskuvia poliisilaitoksilta ja sotakuvia. Kaikki kuvat on sommiteltu samalla tarkalla silmällä sivuille asetelmiin teemoittain.

Halusin tietää keitä isovanhempani olivat. Tietysti voisin mennä äitini luokse mukanani lista kysymyksiä ja kirjata vastaukset ylös tai yrittää etsiä isovanhemmilleni läheisiä ihmisiä ja lähettää heille viestiä. Sen sijaan valitsin tietoisesti toisen reitin: kerään ne esineet, jotka löydän ja jotka ovat kytköksissä isovanhempiini ja pohdin heidän luonnettaan ja henkilöisyyttään materiaalin kautta. Mitä muuta ihmisestä jääkään jäljelle kuoleman jälkeen, jos ei erilaiset yksittäiset esineet.

Osa näistä esineistä on ollut aina silmiäni edessä. Pianon päällä laivataulu, joka esikuvana askartelin ala-asteella oman versioni Yyteristä kerätyillä simpukan kuorilla koristeltuna. Kirjahyllyn reunassa pölyntyvät pienet, erimuotoiset viinapullot. Osan esineistä olen nyt vasta opinnäytetyötä tehdessäni kaivanut esiin. Ammuslaatikosta löytyi vielä konvehtilaatikollinen serviettejä ja varastosta punainen krokotiililaukku.

Rakennan mielikuvani uuteen omaan albumiini. Millaisena heidät opin prosessin ja esineiden kautta tuntemaan, mistä he pitivät ja mitä he tekivät. Millainen heidän

² Ulkuniemi 2005, 15.

elämänsä saattoi olla.

Isoisäni albumin valokuviissa olevat ihmiset ovat selvästi eläneet, kävelleet, päässeet ripille tai ylioppilaiksi. Ajan ja tapahtuman voi päätellä löyhästi vaatteista tai jos kuvan takana tai edessä sattuu olemaan vuosinumero tai muu merkintä kirjattuna. Mutta valokuva ei kerro minulle sen enempää, se jää mykäksi. Studio on epäpaikka, jossa ulkopuolisen maailman tapahtumia ei näy. Studioon tullaan parhaimmissa sunnuntaivaatteissa ja otetaan tönkkö poseerausasento. Kun tiedämme, että meitä kuvataan otamme opitun hymyn kasvoillemme. Sen takaa ei näe ihmisen luonnetta, toiveita tai ajatuksia. En tiedä onko yksittäinen valokuva tai koko albumi todellisuutta, kuva isovanhempieni elämästä vai pelkkä lavastus. Kuten Ulkuniemikin lainaa Sontagia on valokuvakokoelmamme aina ”historian surrealistinen lyhennelmä”.³ Albumiin saa mahdutettua kuvilla vain sekunteja elämästämme ja me itse valitsemme, mitkä kuvat haluamme laittaa esille.

2.2 Perhekuvat

”Gaius Plinius vanhempi (23–79 jKr) kertoo teoksessaan *Naturalis historia* erään version siitä, miten taide sai alkunsa. Kuvanveistäjä Butadeksen tyttären rakastettu on lähtemässä pois Korintista ja säilyttääkseen tästä kuvan ja muiston itsellään tytär asettaa ystävänsä seinän ja valonlähteen väliin niin, että tämän siluetti heijastuu seinälle. Tämän jälkeen Butadeksen tytär kiinnittää varjokuvan raaputtamalla rakastettunsa profiilin ääriiviivan seinään.”⁴

Lomamatkalla ystäväni selaa kännykästään äitinsä kuvan esille ja esittelee hänet minulle. Jollakulla toisella on lompakkonsa välissä mukana lapsensa kuvat. Valokuviin on tarttunut kohteen läsnäolo: pala häntä on kiinnittynyt ja materialisoitunut paperinpalalle tai pikseleihin. Kuten Seppänen toteaa, valokuva on paljon enemmän kuin esineitä tai tilanteita esittävä kuva.⁵ Kamera vangitsee kennolle tai filmille jotakin katoavaa, joka pyritään säilyttämään lähellä ja muistissa. Taskussa mukana kulkeva valokuva on näille ihmisille kohteensa indeksi.

³ Ulkuniemi 2005, 15.

⁴ Lukkarinen 2015, Tahiti 01/2015.

⁵ Seppänen 2014, 10.

Suurin osa valokuvista kuvataan omaan käyttöön. Muistoiksi, viesteiksi ja ystäväpiirin vakuuttamiseksi: tässä olen minä, tämän minä olen kokenut.⁶

Varakkaat ovat maalauttaneet perheenjäsentensä potretteja jo kauan vähävaraisemmat perheet seurasivat esimerkkiä parhaansa mukaan. Kuvan ottaminen tai maalaaminen korosti tilanteen tai ihmisen merkittävyyttä.⁷ Valokuva-albumit ovat usein puolijulkisia ja niissä on edustavia kuvia. Lisäksi seuraamme tiettyjä traditioita, jotka lisäävät kaavamaisuutta: kuvaamme syntymäpäivillä kynttilöiden puhaltamisen, ylioppilaan lakin ja ruusun kanssa, häissä potretin sulhasesta ja morsiamesta. Jo Van Eyeckin maalauksessa vuodelta 1434 ”The Marriage of the Anolfini” on kuvattu hääpotretti. Myös äiti-lapsiteemaa on käsitelty maalaushistoriassa ja nykyisin valokuvissa kautta aikojen (kuva 2). Monet näistä kuvauserinteistä tulevat siis jo kaukaa.

Vuonna 1854 André-Adolphe-Eugène Disdéri patentoi tavan tehdä halpoja valokuvia, visiittikortteja, jolloin perhevalokuvan viemisestä vierailulla lahjaksi tuli muodikas tapa. Se levisi yläluokasta myös kansalaisten keskuuteen. Kuvassa oli usein koko perhe ja myös mahdollisesti perheen tärkeä lemmikki. Visiittikortti saatettiin laittaa albumiin, joka oli esillä myös muille vierailijoille. Perhekuvat visiittikorteissa toimivat siis osana ”näyttäytymistä” ja nostivat perheen sosiaalista statusta.

Albumilla on ihmisille muistamisen ja näyttämisen lisäksi myös muita merkityksiä. Monet ihmiset haluavat koota elämäkertansa johonkin, ja albumi saattaa lujentaa perheen yhteistä identiteettiä.

Susanna Kekkonen on antanut sarjassaan ”Perhealbumi” (kuva 3) eroperheiden lapsille vallan asetella valitsemansa osan perheestään valokuvaan. Kuvat käsittelevät vahvasti perheen keskinäisiä suhteita ja lapsen omaa käsitystä lähimmäisistään. Perhekuvilla voi siis olla valtava vaikutus yksittäisen perheen jäsenen identiteettiin.

Omat syyni päätyä rakentamaan albumia ei paljoakaan eroa edellä luottelemistani tarkoituksista. Työssäni rakennan omaa identiteettiäni tulkitsemalla isovanhempien elämää heidän jäämistönsä kautta. Samalla olen tallentanut muistoja skannaamalla jo kellastuneet paperikuvat kovalevylle talteen. Halusin arkistoida isovanhempieni jäljelle jääneet kuvat ja esineet yhteen paikkaan, jotta ne voisi löytää vielä myöhemminkin.

⁶ Saraste 2010, 151.

⁷ Saraste 2010, 151.

(kuva 2) Ylempi kuva: Virgin of the Green Cushion (1507-10), Andrea Solari
Alempi kuva: Minä olen kaunis imettäjä (2017), Miika Soukkala

(kuva 3) Penny (s. 2004), Perhealbumi (2014), Susanna Kekkonen

”Every home, he says, is a living museum. It is filled with pictures and things, which in one way or another have a place in the life of the family and tell us something about it.”⁸

Perhekuvien luontainen ympäristö on koti. Kuvat voivat olla ripustettuina seinillä, laatikoston päällä kehyksissä tai kiinnitettyinä albumiin. Perhekuvien lisäksi perheet luovat omaa identiteettiään perinteiden kautta. Esimerkiksi joulunvietto tai sukujuhlat kesällä perhemökillä. Jokaisesta kodista löytyy myös esineitä, jotka ovat latautuneet muistoilla ja merkityksillä.⁹ Kaikki nämä asiat yhdessä luovat ja heijastelevat perheen persoonallisuutta ja olemassa oloa. Ilman näitä muistoja ja merkityksiä, taloa tuskin voisi kodiksi kutsua, vaan se muuttuisi enemmän hotellin tapaiseksi epäpaikaksi.

Perhealbumi on jo kerralleen tarkasti editoitu ja järjestetty. Muuttamalla tätä järjestystä ja viemällä perhealbumista osia ja kokonaisuuksia uuteen kontekstiin ja ympäristöön se muuttuu muistoista ja tallenteista joksikin muuksi.

Isoisäni ja minun maailmankatsomukset ovat varmasti erilaiset, sillä olemme asuneet ja kasvaneet hyvin erilaisissa ympäristöissä. Albumiin hän ehkä kokosi ympärillä olevia tapahtumia ja ihmisten elämää omaksi muistokseen, kun minä kokoan siitä kuvaa omaa identiteettiäni varten. Rakennamme albumit eri lähtökohdista ja tarkoitukseen. Poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset taustaraamit ovat muuttuneet moneen kertaan. Maailmankuva ja vallitseva todellisuus näyttävät erilaisilta.

3.1 Esineet koodeina

Kun vertaan kuudennen ja seitsemännän luokan koulukuviani toisiinsa, on ero huomattava. 12-vuotias minä oli meikitön ja tukka värjäämätön. Päällä huppari eikä mitään turhia koruja. 13-vuotiaalla minällä oli värjätty tukka, kajalviivat piirrettynä korviin asti, revitty huppari ja ketjuja roikkui kaulassa pienen korupajan tarpeisiin asti. Erilaiset esineet, varsinkin vaatteet ja hiukset, ovat olleet kuvaamassa identiteettiäni tuosta asti. Varsinkin rock- ja punkyhteisöissä nämä signaalit löytyvät vahvoina. Liivit, housut tai reppu päällystettiin ”patcheilla” (kangastilkuilla, joissa saattoi olla bändin logo tai joku muu sanoma) kertomaan

⁶ Saraste 2010, 151.

⁹ Pacey 1989, 19.

omista ideologioistaan ja kiinnostuksen kohdista. Ulkoiset seikat toimivat koodikielenä muille omasta arvomaailmasta ja siitä minkälainen kukin on (tai tahtoo olla).

”Koodit ovat tärkeitä ja niiden avulla merkit organisoidaan järjestelmäksi. Koodit ovat tärkeitä, kun tutkitaan viestin sosiaalista puolta. Pystyykö ulkopuolinen tulkitsemaan esineisiin koodattua viestiä?”¹⁰

Esineet, jotka esittelen opinnäytetyössäni, eivät ole varsinaisesti selkeimmistä päästä. Yritin etsiä isovanhempieni välistä kirjeenvaihtoa, jota sota-aikaan on varmasti ollut, mutta mitään ei löytynyt. Mieleepi tulee, mitä sellaista kirjeet olisivat kertoneet, mitä kuvat tai esineet eivät kerro. Vaikka siis esineet voivat viitata suoraan identiteettiin, ne koetaan turvallisemmaksi kuin sanat. Niitä voi keräillä ja pitää esillä. Esineillä on luonteva tarkoitus, jonka voi ymmärtää. Albumeissa taas on paljon viittauksia, jotka vaatisivat paremman historian tuntemuksen kuin mikä minulla on. Luen siis nämä koodit, jotka isovanhempani ovat jättäneet, omasta kontekstistani. Kuten myös jokainen muu, joka niitä katsoo.

”Eräs selitys esineiden elollistamiselle ja elottoman inhimillistämiseksi on, että näin haetaan välitöntä yhteyttä maailmaan, jotta ihminen voi tuntea kuuluvansa johonkin ja vähentää erillisyyden tunnetta. Ihminen pyrkii tuottamaan ja pitämään yllä jatkuvuutta oman kokemusmaailman kanssa, ja tähän inhimillistäminen ja nimeäminen ovat keinoja.”¹¹

Tavarat, joita pääsen koskemaan, tuntemaan kuluman ja materiaalin, tekevät niiden takana olevat tapahtumat minulle henkilökohtaisiksi. Ne tuovat tilan, paikan ja ajan todellisemmiksi. Olen käynyt samassa paikassa ja tuijottanut samaa, vaikkakin niin eri näköistä maisemaa. Valokuvissa yksityisyys on vaihtunut yleismaailmallisuuteen ajan myötä. Muuttunut historian kuvaukseksi. Esineet tuovat kuvien, ja niissä käytetyn kameran, taakse ihmiset.

Albumissa on kuva koskesta. Tunnistan sen Imatraksi, vaikka nykyään koski onkin padottu. Serviettien joukosta löytyy Imatran kartta ja kuva Valtionhotellista. Olin kyseisen hotellin parkkipaikalla yöpymässä auton takapenkillä noin vuosi sitten, aamulla hiivin hotellin aulan vessaan harjaamaan hampaitani ja pesemään kasvoni.

¹⁰ Lehtinen 2013, 3.

¹¹ Raunio 2008, 108.

”Ihmisen ja esineiden välistä suhdetta koskevissa tutkimuksissa on havaittu, että ihmiset liittävät spontaanisti, vaistomaisesti materiaalisia esineitä minuutensa osaksi, joko suoraan tai välillisesti. Dittmar (1992, 44–58) kutsuu tätä minuuden fyysiseksi laajentumiseksi (extended self), jolla tarkoitetaan sitä, että ihmisen minuu ei fyysisestikään rajoitu hänen ruumiinsa rajoihin, vaan se voi ”sijaita” konkreettisesti myös materiaalisessa ympäristössä.”¹²

Elinympäristössä on esineitä, jotka ovat paljon selvemmin suhteessa ruumiiseen kuin jotkut muut: vaatteet tai korut ovat aivan ruumiissa kiinni. Ne auttavat jo itsessään antamaan ihmisestä jonkinlaisen kuvan. Kuten vain jo vaatteilla voi yleisesti kertoa kiinnostuksestaan esimerkiksi tiettyyn musiikkigenreen, uskonnollisuudesta ja ylipäätään ympäristöstään, johon kokee kuuluvansa. Vaikka ilman ihmistä nämä esineiden antamat merkitykset hieman kutistuvatkin, jäljelle jää identiteettiin viittaava funktio: Millainen nainen kapinoin nuorena 20-luvulla leikkaamalla hiuksensa lyhyiksi ja kerää vanhempana serviettejä? Millaiseen elämäntyyliin ja aikaan pystyn sijoittamaan krokotiililaukun ja susiturkiksen? Pistooliammunnasta voitettut hopealusikat ja puisen ammuslaatikon?

3.2 Esineet valokuvassa ja installaatioissa

Ulla Jokisalonen yhdistelee valokuvaa ja perinteisiä kädentöitä. Kirjonnan, neulonnan, neulat ja sakset voi yhdistää hänen äitinsä ompelijanammattiin. Esineet ovat muuttuneet alkuperäisestä funktiosta symboleiksi. Vanhoja ja uusia kuvia on saksittu ja ne on siirretty uusiin konteksteihin. Töissä on usein viitteitä lapsuuteen ja menneisyyteen, äidin ja tyttären väliseen suhteeseen. Monet teoksista ovat omaelämäkerrallisia ja niissä on vahva viite identiteettiin.

Riitta Päiväläinen rakentaa valokuvissaan (kuva 4) vanhojen vaatteiden, niiden kulumien ja tahraamien, avulla sillan nykyhetken ja menneisyyden välille. Vaatteet kuuluivat ennen jollekin, mutta nyt tämä henkilö on mennyttä ja vain vaatteet ovat jääneet jäljelle. Kirjoittamaton historia, jota ei löydy kirjastoista, voi löytyä takin repeämästä. Kiinnostuin Päiväläisen tapaan esineiden sisältämistä muistoista, jotka

¹² Raunio 2008, 109.

(kuva 4) Wind's Nest (2005), Riitta Päiväläinen

välillä säilyvät salaisuutena. Päiväläinen käyttää töissään vahvasti ympäristöä ja luontoa. Kuvasin itse kaikki esineet tuotekuvamaisesti valkoisella taustalla kuin katalogin, rajaten pois kaiken mahdollisen, minkä avulla esineiden tarinan voisi päätellä, sillä minullakaan sellaista ympäristöä ei ole.

”Käytetty vaate, valokuva ja ruumis viittaavat kaikki elämään, jota ei enää ole. Ne ovat objekteja, jotka viittaavat nyt poissaolevaan subjektiin.”¹³

Valokuvassa, jossa ihmiset on pyyhitty tai jätetty pois, tulee tunne, että ihmiset ovat jossain muualla. Tuomas Linnan sarjassa ”Huoli” näkyy ainoastaan huostaan otettujen lapsien takavarikoidut tavarat ja yksittäiset piirrustukset eikä itse lapsia tai nuoria. Lapset ovat poissa valokuvista ja poissa julkisesta keskustelusta. Heidän elämänsä on sijoitusten ja turvakotien välillä.

Jan Kaila käyttää valokuvien lisäksi installaatioita, joihin hän sisällyttää kuvien lisäksi tekstejä ja esineitä.

”Nykytaiteessa käytetään usein hyvin arkeologimaisia keinoja, kuten arkistoista löytyneitä materiaaleja. Tätä projektia tehdessämme kysymme, mitä tapahtuu, jos käyttämämme keinot eivät ole vain tieteellisiä, vaan teemme samalla niin sanotusti poeettista arkeologiaa, jonka metodologia perustuu esteettisiin ja kokemuksellisiin elementteihin.”¹⁴

Ote on Kailan ja Japo Knuutilan ensi elokuussa esitettävästä tutkimusprojektista kertovasta artikkelista. Tutkimusprojektissa yhdistetään valokuvaa, esineitä ja ääntä installaatioksi. Koen lainauksen kuvaavan myös omia lähtökohtiani työssäni osuvasti.

4. Prosessi

Yleensä aiheeni valokuviin syntyvät jostain kiinnostuksen kohteesta, josta haluan oppia. Valitsen harvoin teemoja, jotka koskettaisivat minua sen lähemmin. Olen miettinyt jo pitkään, että kuvaisin perhettäni tai ystäviäni jotenkin, mutta siihen tarttuminen on tuntunut minulle liian suurelta. En haluaisi survoa heitä tietyn aiheen tai teeman sisälle tai paljastaa omaa ajattelua muille. Pelkään, että saan

¹³ Kaila 2002, 62.

¹⁴ Uniarts 2016, Poeettinen arkeologia tutkii menneisyyden estetiikkaa.

kuvan pelkän ulkokuoren minulle tärkeästä ihmisestä, miten voisin näyttää muille miten minä näen heidän sisimpänsä?

En ole siis koskaan kuvannut perhettäni, ellei lasketa lapsuuden lomakuvia, kun äiti antoi filmikameran käsiini. Silloinkin mieluummin kuvasin maisemia, kiinnostavia yksityiskohtia tai vaikka papukaijoja. Pari vuotta sitten kuvasin isänäitini puutarhan, tein siitä kirjan ja annoin sen hänelle lahjaksi. Isä joskus sanoi, että se nainen elää niin kauan kuin puutarha kukkii. Tämän lähemmäksi en ole sukulaisten valokuvaamista päässyt.

Kun ulkomailla hostelleissa tai illanistujaisissa muut näyttävät kuvia kodistaan, kaupungistaan, lemmikeistään ja sisaruksistaan, ei minulla ole mitään näytettävää. En omista yhtäkään kuvaa vanhemmistani. Veljestänikin on lähinnä testikuvia: joko olen katsonut millainen valo on kello kolme ulkona talvella tai sitten halunnut kokeilla uutta kameraa tai linssiä.

Löysin isoisän valokuva-albumin joskus lapsena, ammuslaatikosta akvaarion vierestä. Se sytytti mielenkiintoni jo silloin. Naisia kauniissa vanhoissa puvuissa ja miehet riveissä. Vanhat valokuvat siisteissä asetelmissaan sivu toisensa jälkeen. Lopulta 2014 äitini lahjoitti albumin minulle. Osaisin kuulemma arvostaa sitä tarpeeksi.

Halusin jo silloin tarttua albumiin ja tehdä siitä valokuvasarjan. Yksi pieni, kahden kuvan käytävänäyttely siitä syntyikin koulun aikana, kuvat printtasin edellisenä yönä, sillä muun ajan kulutin albumin selaamiseen. Mitkä ovat ne kuvat, jotka minun tulisi valita?

Työskentelypäiväkirja 15.12.

Olen selannut albumia sivu kerrallaan uudestaan ja uudestaan. Kuvat ovat mykkiä, yritän saada niiden kanssa keskustelua aikaiseksi, mutta toistaiseksi hiljaisuus jatkuu. Jokaiselle sivulle on koottu oma sommitelmansa, oma tarinansa. En tiedä pitäisikö minun hajoittaa ne, löytää uudet tarinat, vai seurata annettua mallia.

Sama ongelma tuli eteeni opinnäytetyötäni aloittaessa. Omaan intuitioon luottaminen tuntui lähes mahdottomalta ja aloin miettimään opinnäytetyön aiheeksi erilaisia universaaleja ongelmia. Työn tekeminen omista lähtökohdista ja siitä, että se kertoisi minun omasta suhteestani isovanhempiini tuntui vaikealta. Kuin päästäisin sen hieman liian lähelle itseäni. Ongelmaa lisäsi se, että albumi itse ei päästänyt lainkaan lähelle. Kylmän viileä kokoomislogiikka ja absurdit

ryhmäkuvat eivät tähän auttaneet.

Työskentelypäiväkirja 9.1.

Miten kauan kuvia katseleekin, ei oikeasta ihmisestä saa kiinni. Kuvat muuttuvat silloin edessäni vain jotain henkilöä muistuttaviksi jäljennöksiksi. Kuoriksi. Kiinnitän enemmän ja enemmän huomiota poliittisiin kantoihin. Valkoiseihin poliiseihin. Ruumiisiin. Leimoihin. Karjalaan.

Tulin Tampereelle etsimään rauhallista keskittymispaikkaa, mutta päädyn kävelemään asuntoa ympyrää (onneksi lapsuudenasuntoni oikeasti on huonemuodoltaan ympyrän muotoinen, niin turhia käännöksiä ei tarvitse tehdä). Palaan opinnäytetyöni alkuun: albumi ammuslaatikossa. Katse harhautuu, miniatyyriinapullokokoelmaan kirjahyllyn reunassa, äiti kaivaa esiin serviettikokoelman. Pianon päällä roikkuu laivataulu.

Nuo tavarat kertovat minulle samaa tarinaa kuin valokuvissa olevat pienet kummallisuudet. Oudoista sattumista ja jäänteistä, joita me koitamme järjestellä elämäksi.

Pidin pitkään albumia mielessäni alttarilla. Nostin sen kuvat ikoneiksi mielessäni, ne olivat jotakin pyhää, jotakin mitä en saisi muuttaa. Näin isovanhempieni elämän jo valmiiksi teoksena enkä tallenteena tai jäänteinä. Tuttujen asioiden katsominen uusin silmin oli hankalaa. Aloitin kirjoittamalla albumeissa olevia lauseita ja tarinoita ylös. Historian tuntemukseni on sääliävän huono, joten en olisi osannut, enkä oikeastaan halunnutkaan, kirjoittaa uutta tarinaa isovanhemmilleni. Selatessani albumeita olin jo saanut sarjakuvamaisen kuvan heistä mieleeni: sotilaspukuinen herra ja nainen punaisen laukun kanssa. Albumeista löytyi kaikki materiaali tarinan luomiseen.

Silloin aloin tuoda työssäni esille juurikin oman ihmetykseni ja outouden tunteen. Lähdin imitoimaan isoisäni logiikkaa asetella kuvia ja tehdä niistä kokonaisuuksia. Pian huomasin, että minulle alkoi myös muodostua omia logiikoitani, joista ehkä tärkeimmäksi minulle nousi toisto. Liitin sen identiteetin perustana oleviin ihmisten omiin persoonallisiin ominaisuuksiin. Maneereihin, jotka ovat toistuvia, huomaamattomia tapoja ja liikkeitä, joista ei usein olla edes tietoisia. Liikkumattomassa valokuvassa tätä on mahdoton nähdä (ellei sitten puhuta poseeraus maneereista).

Toinen asia, mikä minua kiinnosti oli Karjala. Karjalaan usein palataan, sitä ikävöidään ja kaivataan. Ystäväni, joilla on myös Karjalasta evakkoon muuttaneet

isovanhemmat on käynyt Viipurissa isoisänsä kanssa useasti. Hän osasi osoittaa isoisäni albumin valokuvista tuttuja paikkoja. Minä en tietenkään näitä paikkoja tiennyt. En myöskään ole kuullut, että isovanhempani olisivat ikävöineet Viipuria tai halunneet koskaan palata sinne. Tampere on taas minun kotikaupunkini, jonka kadut erotan. Minulle oli tärkeää saada nämä molemmat kaupungit, tuntematon ja tuttu, omaan albumiini (kuva 5).

Tuntui luontevalta tehdä työstä kirja. Tähän vaikutti se, että suurin osa alkuperäisestä materiaalistani oli jo kansiomuodossa ja halusin työstäni fyysisen. Jotain mihin tarttua, hukata ja löytää. Kaikista isovanhempieni tavaroista ammuslaatikko, josta alkuperäinen albumin löysin lapsena, on minulle rakkain. Se lähti symboloimaan minulle koko projektia. Aluksi aion pitää sen talvipuutarhakuvanani, valokuvana Barthesin äidistä, jota hän ei koskaan näytä lukijalle. Halusin kuitenkin omalle albumilleni paikan, mistä katsojan pitää se nostaa, joten rakennutin sille oman laatikon.

Albumikuvat ovat jo valmiiksi kuvia, jotka liikkuvat yksityisen ja julkisen kuvan välimaastossa. Yksityinen on prosessin aikana muuttunut yleiseksi. Sen mitä kerron itsestäni tai perheestäni voi myös nähdä kuvauksena Suomesta tiettyinä vuosikymmeninä. Se on mikrohistoriaa.

Koen opinnäytetyöni olevan vasta työn alku. Materiaalia riittää vielä monen sadan sivun verran, jokaisesta kansioista voisi rakentaa oman kokonaisuutensa kuten myös tavaroista.

(kuva 5) Karjala ja Tampere, sivut opinnäytetyöstä

Lähteet

Roland Barthes. 1985. Valoisa huone. Kansankulttuuri / Suomen valokuvataiteen museon säätiö.

Janne Seppänen. 2014. Levoton valokuva. Tampere: Vastapaino.

Leena Saraste. 2010. Valokuva, muisto - viesti - taide. Helsinki: Musta Taide.

Jan Kaila. 2002. Valokuvallisuus ja esittäminen nykytaiteessa, teoksia vuosilta 1998–2000. Suomen valokuvataiteen museo. Helsinki: Musta Taide.

Philip Pacey. 1989. Family Art. England: T.J Press (Padstow) Ltd, Padstow, Cornwall.

Seija Ulkuniemi. 2005. Valotetut elämät. Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta. (verkkojulkaisu). Katsottu 17.4.2017. www.ulapland.fi/loader.aspx?id=4bfa3c0e-52c4-4763-8375-178a941470ab

Anni-Mari Raunio. 2008. Esineiden rajat ja rajattomuus. Joensuun yliopisto, Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. (verkkojulkaisu). Katsottu 17.4.2017. sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/raunio.htm

Ville Lukkarinen. 2015. Valokuva on. Tahiti 01/2015. (verkkojulkaisu). Katsottu 17.4.2017. [//tahiti.fi/01-2015/kirja-arvostelut/valokuva-on/](http://tahiti.fi/01-2015/kirja-arvostelut/valokuva-on/)

Ildikó Lehtinen. 2013. Esinetutkimusta museossa. Luentosarja, Aineellinen kulttuurihistoria 2. (verkkojulkaisu). Katsottu 17.4.2017. www.helsinki.fi/kansatiede/IldikoLehtinenluntosarja2013syksy.pdf

Uniarts. 12/2016. Poeettinen arkeologia tutkii menneisyyden estetiikkaa. (verkkojulkaisu). Katsottu 17.4.2017. www.uniarts.fi/uutishuone/poeettinen-arkeologia-tutkii-menneisyyden-estetiikkaa

Kiitos

Maire ja Reino.

Ja teille kaikille, jotka olette
auttaneet, inspanneet tai panikoineet kanssani.

Anna Matilda Valli

ALBUMI

Viipurissa kävivät poliisit aina soittelemassa meidän ovikelloamme ja sättimässä isääni siitä, että lumet oli lapioimatta osuudeltamme. Silloin lapsena tuntui kuin olisi ollut lunta paljon enemmän. Päätin että koskaan en mene naimisiin ainakaan tuollaisen ovikelloja soittelevan poliisin kanssa.

P-H:n joulukunta 75-vuotospäiväsiä
185

VALOKUVAAMO
MARTTA TERÄVÄ
TAMPERE, HANGENKA TU 29.

FORTE

Jouhonen

M. Tanskanen

A. Huhtanen

M. Mäkelä

J. Kontinen

M. Mäkelä

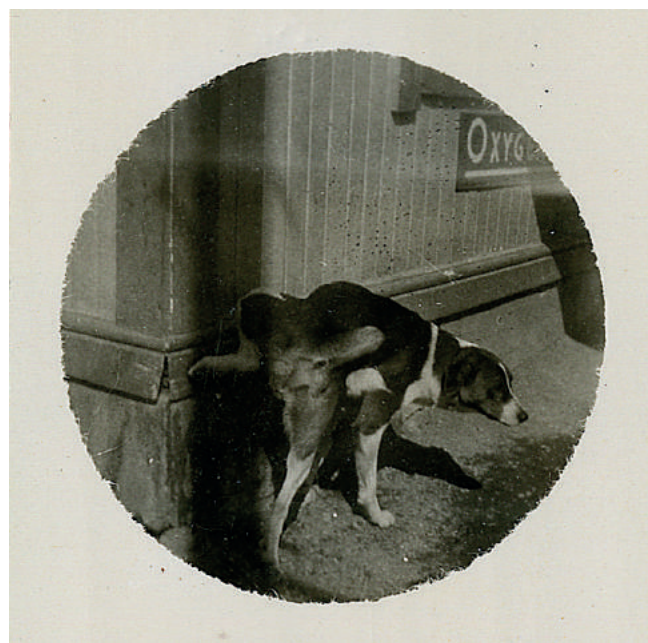
M. Mäkelä

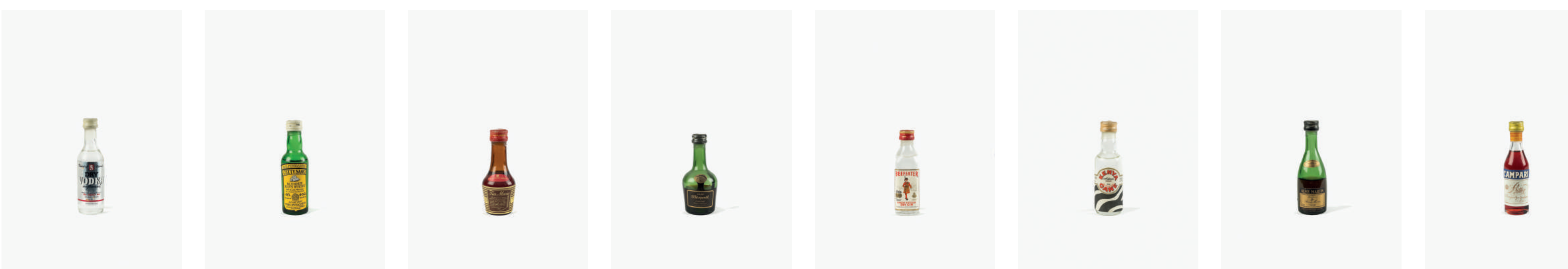
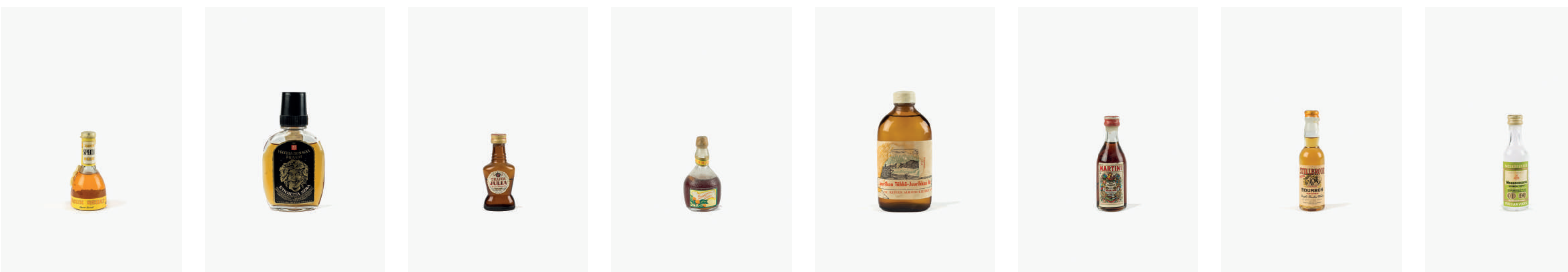
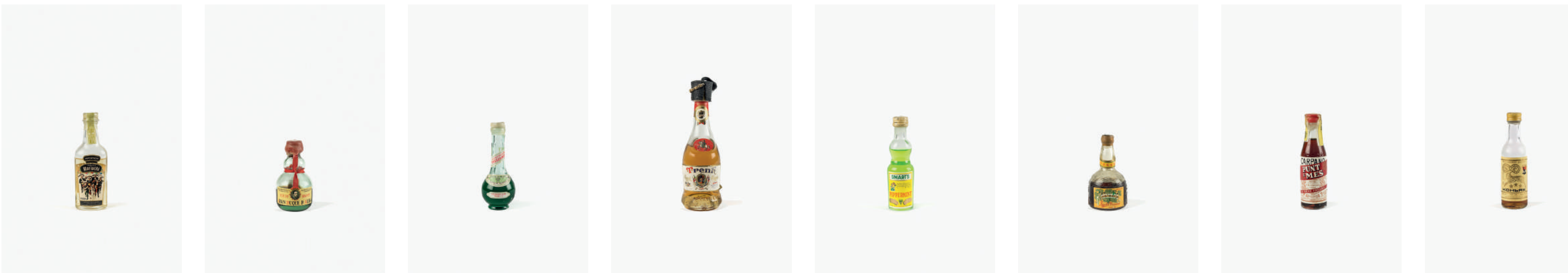

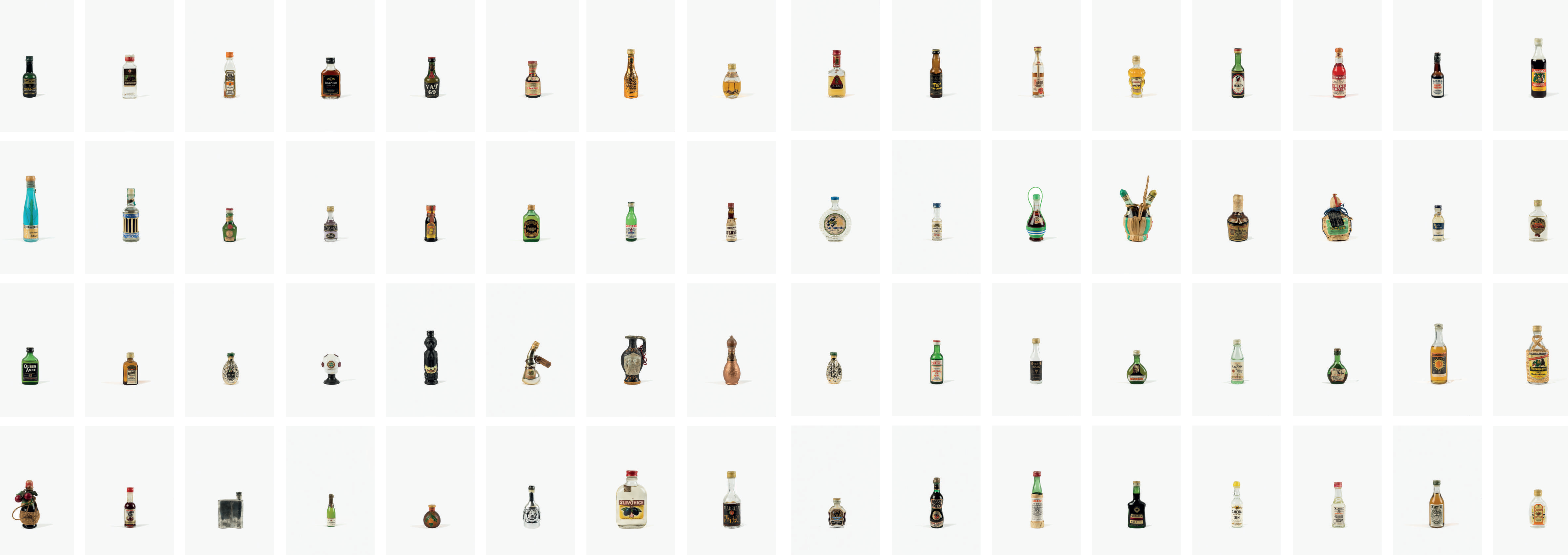
Kiitäkää Herra sillä Hän on hyvä hänen
armonsa pysyy iänkaikkisesti.

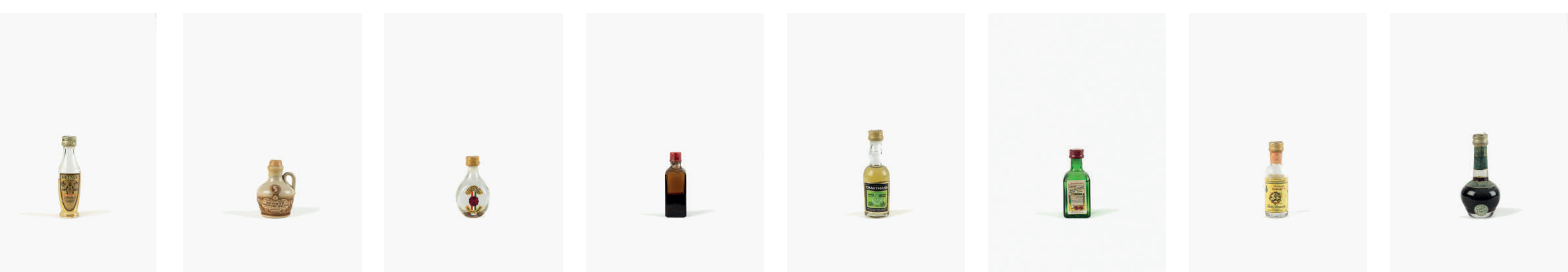
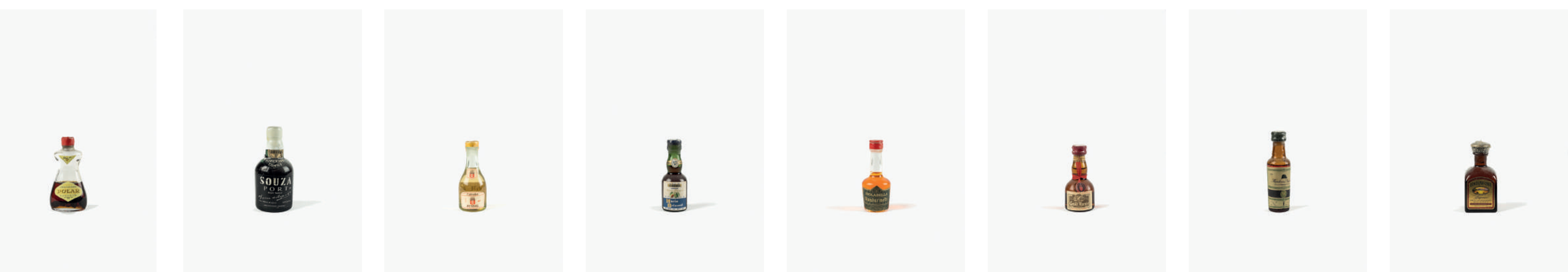
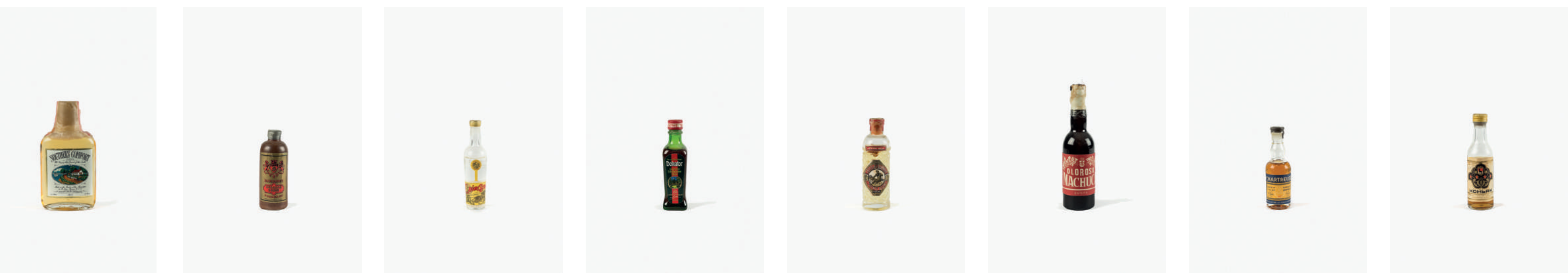
Ps. 107.1

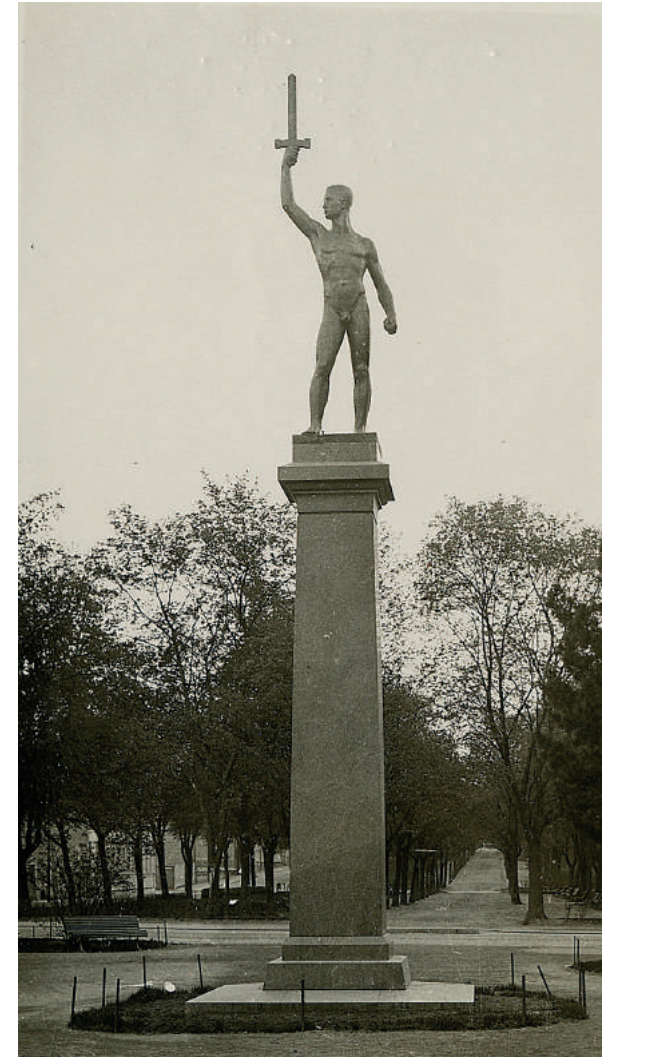

Herrat Oksanen ja Maaso

Teistä on ehkä mukava tietää, että joka käynnistänne bolnatsassa pidetään yhdessä paikassa tarkkaa luetteloa joka kohta puoliin lähetetään vaimoillenne Suomeen.

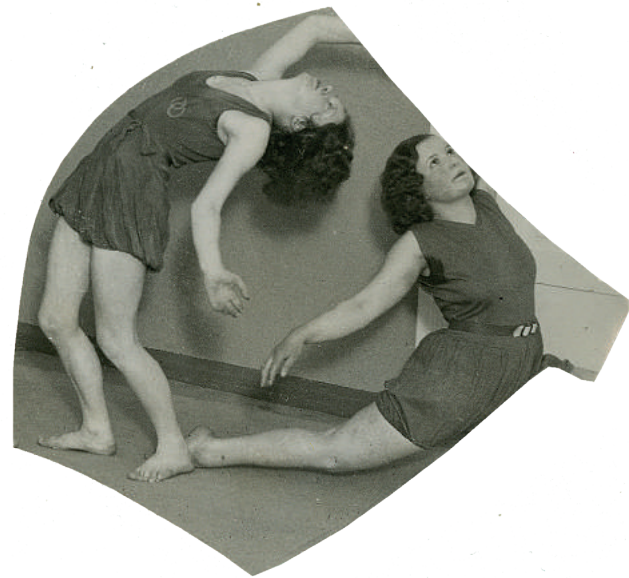
Eräs vaan

Välttää evakuointia! Paetkaa metsiin
ja odottakaa suomalaisten tuloa!

Olosuhteiden vuoksi voimme sijoittaa
ainoastaan Maireen yksinään.

= Mummolaiset ja Markkulat

Meidän ei lainkaan tarvinnut katua, että me siten jättäydyimme Punaisen Armeijan käsiin. Joka paikassa, missä tähän asti olemme olleet, on meitä kohdeltu vain hyvin. Se käsitys, että Punainen Armeija piinaa, näännyttää nälkään ja kiusaa muillakin tavoilla sotavankejaan on siis meidän käsityksemme mukaan aivan väärä.

varten.

varor.

{ Elintarvelautak. antama p. k. }
Livsmedelsnämna utgivet d. } 1919.

Messukylän
Elintarvelautakunnan

Messukylän
Elintarvelautakunnan

Mes
tarve
an

Henkilö

28

16

4

28

16

LIHAKORTTI KÖTTKORT

Messukylä

Lihakortti | Köttkort

Lihaa 8 Kött	Lihaa 8 Kött	Lihaa 8 Kött	Lihaa 8 Kött	Lihaa 8 Kött
--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Lihaa 7 Kött	Lihaa 7 Kött	Lihaa 7 Kött	Lihaa 7 Kött	Lihaa 7 Kött
--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Lihaa 6 Kött	Lihaa 6 Kött	Lihaa 6 Kött	Lihaa 6 Kött	Lihaa 6 Kött
--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Lihaa 5 Kött	Lihaa 5 Kött	Lihaa 5 Kött	Lihaa 5 Kött	Lihaa 5 Kött
--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Lihaa	Lihaa	Lihaa	Lihaa	Lihaa
-------	-------	-------	-------	-------

Lihaa 15 Kött	Lihaa 15 Kött	Lihaa 15 Kött	Lihaa 15 Kött	Lihaa 15 Kött
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Lihaa 14 Kött	Lihaa 14 Kött	Lihaa 14 Kött	Lihaa 14 Kött	Lihaa 14 Kött
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Lihaa 13 Kött	Lihaa 13 Kött	Lihaa 13 Kött	Lihaa 13 Kött	Lihaa 13 Kött
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Lihaa	Lihaa	Lihaa	Lihaa	Lihaa
-------	-------	-------	-------	-------

Nimi
Namn

Osolte
Adress

O.-Y. F. Tilgmann.

Samalla numerolla varustetut kupongit ovat voimassa saman viikon ajan.

Jokainen kuponki oikeuttaa ostamaan 1/5

Kuponger med samma nummer gälla under en och samma vecka.

Varje kupong berättigar till inköp av 1/5 av

Perheenemäntien muistilista.

Hedelmät.

Sinisen yleisökortin sarja 1 F7-kuponki kansanhuoltolautakunnan leimalla varustettuna, voimassa huhti-toukokuun.

Annos: 1 kg tuoreita hedelmiä.

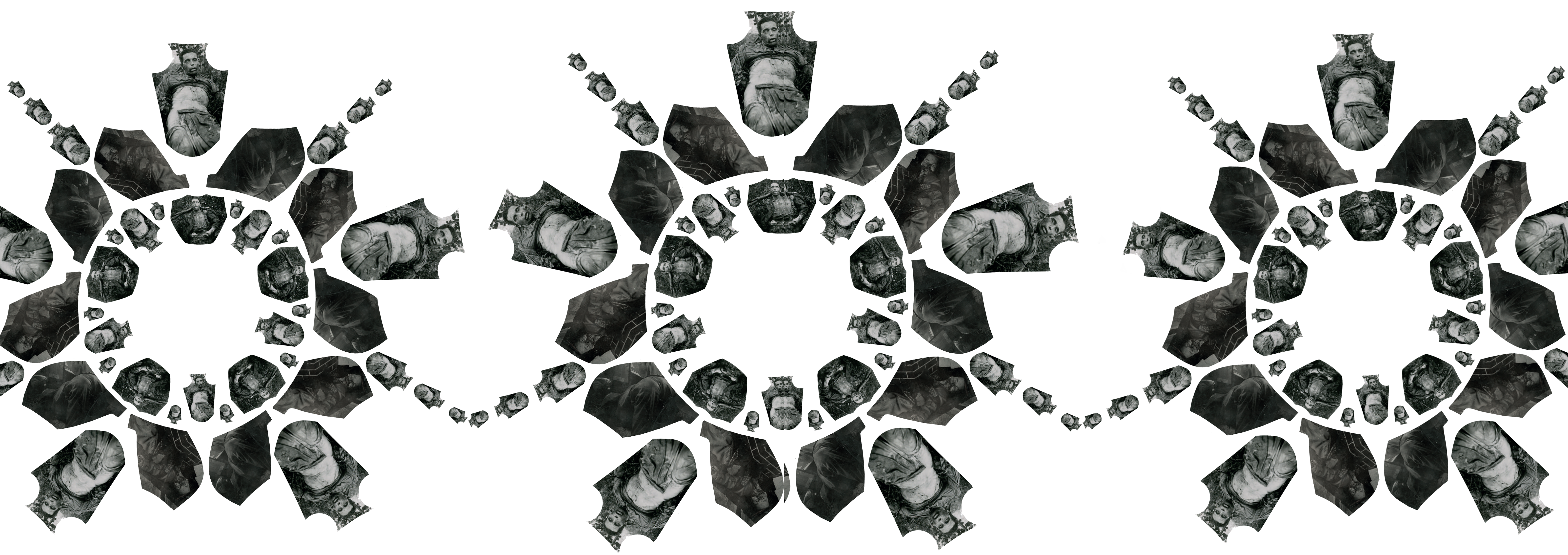
Sinisen yleisökortin sarja 1 F8-kuponki voimassa huhti-toukokuun.

Annos: 1 kg tuoreita tai 250 gr kuivattuja hedelmiä.

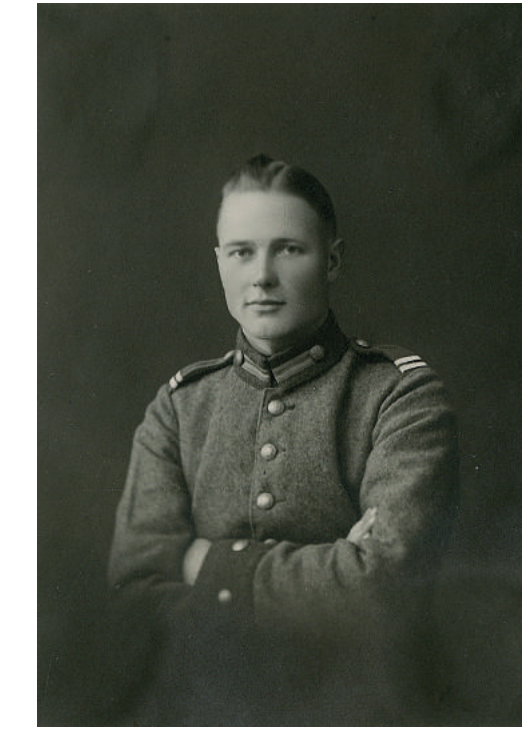
Yleisökortin sarja II a D 1-kuponki voimassa huhti-toukokuun.

Annos: 1 kg tuoreita tai 250 gr kuivattuja hedelmiä.

Sitä munakauppiasta pyytäisin tuomaan
sateenvarjon Albertink. 19 E 47, kun
otin munat ja punnittiin kauppatorilla.

Sotalippumme uljas laskettu on
Jo tornista Viipurin linnan.
On surumme suuri ja lohdu-ton
—Me maksoimme kalliin hinnan.
Yli kauniin Karjalan kunnaitten
Nyt aasian laumat tallaa.
Ne ottavat Hangon ja Petsamon
Ja saalina jakavat Sallaa.

